

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Disputatio XXVI. De Deo Divinis Personis in specie. ad. q. 33. usque ad 39.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

& tres *subsistentias relativas*, acceptas videlicet propter incommunicabilitatis. Dicimus secundò, Divinas Personas esse unam rem & entitatem, & esse plures res & entitates. Unam rem & entitatem, secundum realitatem essentiae; plures secundum entitates & realitates relativas, quae utique sunt quidditates oppositae non enti, vel enti ficto, adeoque verae entitates & realitates.

Sed quomodo praedicata transcendentia, Ens, Unum, *Verum, Bonum*, singulariterne, an pluraliter dicuntur in Divinis?

11. Respondeo primò. Ens singulariter & pluraliter dici posse. Potest ly *Ens*, significare vel *concretum* existentiae, hoc est essentiam & quidditatem, quae habet esse, vel ordinatur ad esse; vel *concretum entitatis*, hoc est, quidditatem oppositam non enti vel enti ficto. Si primo modo accipiat, constat ens non posse pluraliter dici, quia actus existentiae secundum dicta non multiplicatur relativè. Si accipitur secundo modo, potest pluraliter dici, quia quaelibet relatio est quidditas opposita non enti, vel enti ficto, & sic verum est, quod sint tria entia.

12. Respondeo secundò. Unum dici posse tam pluraliter, quam singulariter: singulariter, ratione essentiae, & sic dicimus. *SS. Trinitas unus DEVS, tres personae, una essentia*: Et Christus Joan. 10. *Ego & Pater unum sumus*. Ubi adnotante D. Augustino ly *unum* substantivè prolato significatur essentiae unitas, in ly *sumus* pluralitas Personarum. *Sumus enim non diceret de uno: sed unum non diceret de diversis*. Pluraliter, ratione

singularum Personarum, cum numerus non sit absque distinctione unitatum. Et sic dicimus, *unam essentiam esse tres Personas*, & tres unitates relativas. Non tamen (ut advertit S. D. q. 29. a. 4.) dici possunt *tria individua*, quia individuum est indivisum in se, & divitum à quovis alio secundum divisionem naturae, qualis non est in Divinis.

Respondeo tertio. *Verum & bonum* non pluraliter dici in Divinis. Et de bono constat ex praedictis, ubi bonitatem & perfectionem relativè negavimus in Divinis: Cum ergo bonitas relationibus non nisi ratione esse Divini absoluti in se inclusi conveniat, multiplicari non potest: ideoque cum S. August. ibidem *tres bonos* substantivè dici posse negavimus. Idem asserendum est de vero. Nam veritas idem hic est, quod cognoscibilitas entis, sed haec multiplicari nequit, quia convenit Divinis Personis ratione actus puri, & essentiae immaterialissimae, quae multiplicationem non patitur.

Si tandem peras, quomodo ly *Persona* de singulis Personis dicatur? An videlicet univoce per modum generis, vel speciei? Respondeo negativè: quia non potest in Divinis perfectè praefectè abstrahi ratio communis aequaliter participabilis à his inferioribus. Igitur hoc praedicatum habet potius per modum individui vagi, imperfectè abstrahibilis à suis inferioribus, quod significet distinctionem ex parte naturae, & distinctionem in modo subsistendi.

DISPUTATIO XXVI.

DE

Divinis Personis in specie.

Ad q. 33. usque ad 39.

Post tractationem eorum, quae ad cognitionem Divinarum personarum generatim pertinent, superest illa quoque expendere, quae De Divinis Personis singillatim in quaestione veniunt, quibus expositis totum tractatum in Divinis missionibus cum Angelico Doctore in q. 41. absolvimus.

ARTICULUS I.

De nominibus prima & secunda Personae.

SUMMARI A.

1. *Tria propria nomina prima Personae, & primò Pater.*
2. *Quo sensu proprie dicatur principium?*
3. *An etiam conveniat nomen Auctoris?*
4. *Quo sensu dicatur ingenuus?*
5. *Secunda Persona proprie Verbum & Filius,*
6. *Item imago.*
7. *Nomina appropriata Patris & Filii.*

§. I.

Nomina prima Personae.

1. *Tria sunt nomina, quae primae personae in Divinis tribuantur: Pater, Principium, & Ingenuus. Pater dicitur, non eam solum ratione, quae*

Pater creaturatum & omnium illarum est conditor, quae translatitia acceptio paternitatis communis est toti Trinitati; neque prout per gratiam sanctificantem creaturas rationales adoptat in filios, cum & istud commune sit omnibus Personis, sed quia aeterna generatione Filium sibi consubstantialem producit.

Principium quoque dicitur, non solum sub communi ratione principii, sive ad extra, quod tutius toti competit Trinitati; sive ad intra, quod etiam Filio convenit, sed antonomastice, tanquam principium sine omni principio, non modo causante, in quo à creaturis; sed etiam producente, in quo à reliquis Personis discernitur.

Sed etiamne rectè & notionaliter Author appellatur? Ita videtur deduci è S. D. in 1. dist. 29. q. 1. a. 1. dicente, quòd nomen Authoris supra rationem principii addat negationem passivæ originis ab alio. Verum D. Hilarius l. 1. de Trin. hoc nomen facit commune Patri & Filio dicens, quòd *Spiritus S. de Patre & Filio ambobus confitendus sit.* D. Augustinus illud non nisi cum cautela & distinctione admittit contra Arianos, qui hoc nomine majoritatem in Patre respectu Filii intendebant: sic enim inquit contra Maximin. c. 4. *Si propterea DEVM Patrem de Filio dicit Authorem, quia ille genuit, genitus est iste, quia iste de illo est, non ille de isto; factor & concedo: si autem per nomen authoris minorem vis facere Filium, Patremque majorem, nec ejusdem substantia Filium, cujus est Pater, detestabor & respuam.*

Præterea proprium, Patris nomen est, *Ingenititas*, quo ejus notionalis innascibilitas declaratur; nec tantum significatur negatio originis generativæ, quæ etiam reperitur in Filio, sed positiva possessio naturæ à se ipso cum exclusione omnis alterius processionis. Unde etiam S. Dionysius de Divin. nom. inquit, *solum fontem supersubstantialem Deitatis esse Patrem, & Conc. Toletanum sextum. Creditimus Patrem ingenitum, increatum, fontem & originem totius Divinitatis.* Ubi Pater non ideo dicitur, *Fons Deitatis*, quasi Deitas ab ipso promanaret, id quippe damnatum est in Concil. Lateran. C. *damnamus.* Sed quia habet in se ipso Divinitatem à nullo acceptam (*à se*) & à se in Filium & Spiritum Sanctum identicâ communicatione derivatam.

S. II.

Nomina propria Filii.

Nomina secundæ Personæ propria sunt *Verbum, Filius, & Imago.* Procedit, ut *Ver-*

ARTICULUS II.

E quorum obiectorum cognitione Verbum per se procedat?

SUMMARI A.

1. Exponitur status questionis.
2. Verbum per se procedit ex cognitione omnium, quæ sunt formaliter in DEO.
3. Non sequitur, quòd Verbum sit imago sui ipsius.
4. Notitia, in quantum productiva Verbi, est præctica.
5. Cognitio productiva Verbi tantum est illo prior prioritate à quo.
6. Verbum etiam per se procedit è cognitione possibilem.
7. Non autem è cognitione futurorum.
8. Exponitur textus Anselmi.
9. Comprehensio causæ perfectæ requirit comprehensionem effectuum contentorum.
10. Ablatis possibilem Verbum non remanet ejusdem rationis.

S. I.

Verbum per se procedit ex cognitione omnium attributorum & Personarum.

1. Si questio hujus articuli intelligatur de cognitione obiectorum, per quam de facto, non tantum per se, sed etiam concomitanter Verbum Divinum procedit, certum est Verbum procedere ex cognitione omnium obiectorum, quæ cunctæ per comprehensivam DEI scientiam attingunt. Uti clarè tradit S. D. q. 34. a. 1. ad 3. dicens: *Pater intelligendo se, & Filium & Spiritum S. & omnia alia, quæ ejus scientiâ continentur, concipit Verbum, ut sit tota Trinitas Verbo dicatur, & omnis creatura.* Et ratio est manifesta: ex illorum obiectorum notitia procedit Verbum, quæ cunq; repræsentatur in Verbo, quæ cunq; enim Pater intelligit, in Verbo dicendo exprimit. *Dicit enim uno eodemque Verbo seipsum, & quæcunq; facit.* Inquit S. Ansel. Monol. c. 32. & *Verbum de suo nihil habet, sed totum de illa scientia, ex qua nascitur.* Aug. l. 1. s. d. Trinit. c. 12.

quæ procedit, ut terminus intelligibilis dictionis: Cùmque ex vi hujus intellectivæ dictionis procedat in similitudinem dicentis, non solum intentionalem, sed propter summam identitatem, quæ est inter esse, & intelligere Divinum, etiam naturalem, procedit ut Filius naturalis & consubstantialis Patri. Sic appellatur Joan. 1. *Verbum caro factum est.* Matth. 3. *Hic est Filius meus dilectus.* Matth. 16. *Tu es Christus Filius DEI vivi.* Unde & Augustinus l. 9. de Trinit. c. 12. *DEI Verbum Filium esse nullus Christianus dubitat.*

Tandem appellatur. *Imago DEI invisibilis.* 6. Coloss. 1. *Candor lucis æternæ, & Speculum sine macula, DEI Majestas, & imago bonitatis illius.* Sap. 7. Imago quippe definitur. quòd sit *imago ab alio deusita similitudo.* ad quam proinde duæ conditiones requiruntur: similitudo nimirum & processio: idcirco tametsi ovum ovo, lac lacti sit simillimum, neutrum tamen alterius est imago, quia ab ipso non exprimitur. Sed utraque conditio in Verbo & Filio DEI perfectissimè reperitur, nam & procedit à Patre, & eundem adæquatissimè repræsentat non tantum per assimilationem, sed etiam per identitatem naturæ, idque ex vi suæ processionis, ut aliàs diximus, ideoque est imago non tantum assimilativa, sed etiam comprehensiva Patris.

Alia quoque nomina & effectus, quamvis omnibus Personis communes, tamen per appropriationem uni vel alteri Personæ specialiter tribuuntur, ob specialem aliquam convenientiam cum Personis, earumque originibus: Quamvis ergo potentia toti Trinitati conveniat, specialiter tamen Patri tribuitur, quia ipse est primum principium tam ad intra, quam ad extra. *Sapientia* appropriatur Filio, sicut & veritas, quia sicut sapientia, ita ipse quoque oritur per intellectum.

H h

com-

comprehensivum, & adequatum scientiæ Patris. Controversia igitur est, è quorum objectorum notitia non tantum concomitanter, sed per se procedat Verbum, *perfectate* quarto modo: ita videlicet, ut si istorum objectorum cognitio non esset, etiam Verbum Divinum secundum perfectionem sibi essentiali à Patre non procederet? Cæterum objecta, ad quæ comprehensiva Patris scientia terminatur, in quadruplici sunt differentia. Est in primis essentia cum attributis. Secundò, relationes & Personæ. Tertiò Creatura possibilis. Quartò creaturæ actuales. De quibus diversa sunt Doctorum placita. Primò Rada contr. 11. a. 2. concl. 4. cum suo Scoto negat Verbum procedere ex cognitione ullius Personæ.

Secundò. Puteanus hic dubit. 2. concl. ult. censuit, procedere ex cognitione essentia & primæ Personæ, non verò ex cognitione sui & Spiritus S. Tertiò Alarcon disp. 8. c. 8. cum Valquez admittit procedere per se ex cognitione sui; negat verò ex cognitione Spiritus S. Quarta sententia docet procedere per se ex cognitione non tantum essentia & attributorum, sed etiam omnium Personarum, quam tradit Angelicus Doctor hic q. 34. a. 1. ad 3. & in 1. dist. 27. q. 2. a. 2. De verit. q. 4. a. 5. quem præter Discipulos Scholæ Thomistica sequuntur Suarez. l. 9. de Trinit. c. 4. Ylambertus, Ariaga, aliique.

2. Conclusio I. Verbum Divinum per se quarto modo procedit ex cognitione omnium eorum, quæ sunt formaliter in DEO; adeoque omnium attributorum & personarum. Ita citatus S. D. hac q. 34. a. 1. ad 3. his verbis: *Sic ergo uni soli Personæ convenit dici, eo modo, quo dicitur Verbum; eo verò modo, quo dicitur res intellecta in Verbo, cuiuslibet Personæ convenit dici, Pater enim intelligendo se, & Filium & Spiritum S. & omnia alia, quæ in ejus scientia continentur, concipit Verbum, ut sic tota Trinitas Verbo dicatur, & etiam omnis creatura.*

Ratio fundamentalis est: Verbum Divinum essentialiter quidditativum, adequatum, & comprehensivum, petit essentialiter procedere per cognitionem intuitivam, quidditativam & comprehensivam. Sed cognitio quidditativa & intuitiva Divinæ essentia necessariò videt non tantum attributa, sed etiam Personas & terminos, in quibus illa subsistit, ut ostendimus in priori Tractatu: ergo.

3. Oppones primò. Hinc sequitur, quòd Verbum sit imago sui ipsius, & Spiritus S. Si ex horum omnium cognitione per se procedit: sicut dicitur Imago Patris: quia procedit ex cognitione Patris, quæ se ipsum Pater æternus intelligit.

Respondeo negando sequelam: quia ad rationem Imaginis præter representationem & manifestationem objecti, ulterius requiritur origo ab illo, quod representat, uti supra notavimus. Ideo licet Verbum Divinum respectu omnium objectorum, quæ representat, servet rationem Verbi, non tamen habet rationem Imaginis, nisi respectu solius Patris, quia solus Pater se ipsum cognoscendo, Verbum exprimit, nec tantum respectu Verbi habet rationem objecti, sed etiam principii; alia verò objecta tantum sunt terminativa,

non etiam principiativa, qua de causa etiam represententur in Verbo tanquam in Verbo, quia ad hoc sufficit representatio ipsorum, non tamen representantur tanquam in Imago, quia Verbum non originatur in ipsis.

Oppones secundò. Notitia intuitiva supponit suum objectum; atqui cognitio, ex qua verbum procedit, illud non supponit, sed est prior prioritate originis: ergo non potest esse cognitio intuitiva ipsius Verbi, & consequenter Verbum non procedit ex cognitione sui ipsius.

Respondeo, distinguendo majorem; si sit notitia purè speculativa, transeat, major, si sit notitia practica, nego majorem: ergo cognitio, ex qua Verbum procedit, non est intuitiva ipsius Verbi: si speculativa purè, concedo, & practica, nego illam & alteram consequentiam. Instantia habetur in scientia visionis, quæ est intuitiva creaturarum, & tamen causa ipsarum.

Oppones tertio. Si Verbum procederet ex cognitione sui ipsius, esset prius seipso, consequens est absurdum: ergo. Sequela probatur. In eodem instanti est objectum & cognitio intuitiva ipsius: sed cognitio est prior, quam Verbum, quod ex illa procedit: ergo etiam ejus objectum est prius, &c. atqui objectum hujus cognitionis est ipsummet Verbum: ergo Verbum est prius seipso quam objectionem paucis mutatis facile applicabis etiam ad cognitionem Spiritus S. qui origo est ipso Verbo posterior.

Respondeo, argumentum peccate in forma, quia in majori sumitur prioritas durationis, cognitionis, & in quo; in minori verò prioritas originis & à quo: ex quo termini vitiosè multiplicantur. Gratis tamen distinguo majorem, in eodem instanti in quo, est cognitio & objectum, concedo, in eodem instanti à quo, si nempe cognitio sit practica, & productiva objecti, nego majorem. Sed cognitio est prior, quam Verbum, prioritate à quo, concedo, prioritate in quo, nego minorem & consequentiam.

§. II.

An Verbum per se procedat ex cognitione creaturarum.

CONCLUSIO II. Verbum per se procedit ex cognitione creaturarum possibilium, non verò actualium. Est omnium Thomistarum contra Valquez disp. 193. c. 3.

Prima pars probatur primò. Ex eorum cognitione Verbum per se procedit, quæ per se exprimitur & representantur à Verbo: sed creaturæ possibilis per se representantur & exprimitur à Verbo: ergo Verbum per se procedit è cognitione creaturarum possibilium. Major patet, quia Verbum aliàs non esset adequatum & comprehensivum, prout advertit D. Augustinus. l. 15. de Trinit. c. 13. & 14. dicens: *Verbum Divinum esse de omnibus, quæ sunt in Scientia DEI: nam si aliiquid minus esset in Verbo, quam in scientia, non esset Verbum adequatum.* minor æquè est certa: quia Verbum comprehensivum Divinæ omnipotentia per se debet exprimere omnes terminos ipsius; atqui creaturæ possibilis sunt termini Divinæ omnipotentia: ergo Verbum Divinum debet exprimere & representare creaturas possibilis.

Pro-

Probatur secundò. Notitia comprehensiva Divinæ essentia & omnipotentia attingit omnia possibilis inibi eminenter contenta. & ideo D. Th. sup. q. 14. a. 5. dicit. DEUM alia se cognoscere, quia se comprehendit ut causam: sed Verbum per se procedit ex comprehensiva notitia DEI: ergo per se procedit ex notitia attingente omnia possibilis, non quidem ut objectum primum, sed tamen ut secundarium.

7. Secundæ partis ratio est. Ex illa notitia Verbum Divinum non petit per se procedere, quæ si non esset, nihilominus Verbum Divinum sub ratione Verbi infiniti & comprehensivi procederet; sed tamen DEUS non haberet notitiam creaturarum actualium & contingentium, Verbum Divinum sub eadem perfectione procederet: ergo ex illorum notitia per se non procedit. Minor probatur: quia cognitio & scientia creaturarum actualium fundatur super liberum decretum, estque proin libera, & potuisset absolute non esse, & nihilominus fuisset æterna Divini Verbi processio.

Confirmatur. Ens per essentiam necessarium non potest per se procedere ex libera cognitione: sed cognitio creaturarum actualium est libera, & Verbum Divinum est Ens per essentiam necessarium: ergo Verbum Divinum ex cognitione creaturarum actualium per se non potest procedere.

8. Objicies primò. *Authoritatem S. Anselmi monolog. c. 29. dicens: sive ergo ille cogitetur, nullo alio existente, sive aliis existentibus, necesse est Verbum coeternum illi esse cum illo: atqui si procederet per se ex cognitione creaturarum possibilium, tunc nullâ existente essentia possibili, non existeret aut procederet Verbum: ergo sentit D. Anselmus, Verbum Divinum per se quarto modo non procedere ex cognitione creaturarum possibilium.*

Respondeo D. Anselmum loqui de creaturis actualibus, non de possibilibus: nam de illis tantum existentia proprie affirmatur.

9. Objic. secundò. *Potest Verbum Divinum procedere ex comprehensiva cognitione Patris, quin procedat ex cognitione omnium creaturarum possibilium. Ergo non per se procedit ex*

omnium illorum cognitione. Consequentia patet ex nostra ratione & fundamento. Antecedens probatur. Comprehensio causæ non infert necessariò cognitionem omnis effectus in causâ contenti, ut patet in comprehensione, quâ Angelus comprehendit suum intellectum; neque enim per hanc comprehensionem attingit omnes suas cogniciones: aliàs videret simul omnia & infinita objecta, ad quæ ipsius cogniciones terminantur in omnem æternitatem. Ergo Divinæ omnipotentia comprehensione non infert formaliter cognitionem omnium creaturarum possibilium.

Respondeo negando antecedens. Cujus probationem distinguo: Comprehensio causæ imperfectæ & aliquo modo incompletæ in actu secundo, potest comprehendi non visis omnibus effectibus contentis, concedo. & talis est intellectus Angeli respectu futurarum cognitionum, ad quas primum indiget determinari; Comprehensio causæ infinite perfectæ & completæ, qualis est omnipotentia Divina, nego.

Objic. tertio. *Illud per se non requiritur ad processionem Verbi, quo per impossibile ablato Verbum remanet ejusdem rationis ac modò est: sed ablatis per impossibile creaturis possibilibus Verbum Divinum manet ejusdem rationis: ergo creaturæ possibiles non requiruntur ad processionem Verbi. Minor probatur. Quia DEUS tanquam primum Ens nullâ indiget creaturâ ad sui consistentiam: item, quia nulla exigitur creatura possibilis, ut Pater sit fecundus ad generandum, sed hoc ipso, quòd Pater sit fecundus ad generandum, Verbum Divinum ab ipso procedere intelligitur: ergo processio Verbi stat absque creaturis possibilibus.*

Respondeo, negando minorem. & ad primam probationem dico, non ex indigentia, sed ex intrinseca exigentia & natura causæ primæ & omnipotentia infinita DEUM habere connexionem cum creaturis possibilibus. Ad alteram probationem nego majorem: nam fecunditas generativa Patris est fecunditas intellectiva, adeoque requirit cognitionem comprehensivam: atqui comprehensiva non est, nisi terminetur ad creaturas possibiles, uti dictum.

ARTICULUS II.

De Persona Spiritus Sancti.

SUMMARI.

1. Nomen Spiritus S. tertia Persona proprium.	11. Fundamenta ex ratione.
2. Nomen amoris terminativè.	12. Contraria sententia asseritur & probatur auctoritate.
3. Et nomen Domini.	13. Eliditur Scotistarum responsio.
4. Ejus nomina per appropriationem.	14. Exponitur auctoritas objecta Divi Anselmi.
5. Error Grecorum de processione Spiritus S.	15. Satisfit cæteris Scotistarum fundamentis.
6. Veritas Catholica probatur auctoritatibus.	16. Ex D. Thoma ostenditur, Spiritum S. per se procedere à duobus suppositis.
7. Firmatur duplici ratione.	17. An vel quomodo virtus spirativa adequatè reperiatur in Patre.
8. Eneruatur fundamentum oppositum.	18. Disparitas inter virtutem spirandi & creandi.
9. Scotistarum doctrina, quòd distingatur Spiritus S. à Filio independentè à processione.	19. Viraque Persona constituit unum principium spirandi.
10. Eorum fundamentum ex auctoritate D. Anselmi.	

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. 1.

H 2

§. No.

§. I.

Nomina tertiæ Personæ.

1. Tertia Persona propriè appellatur *Spiritus Sanctus, amor, Donum*. Rationem primi nominis accipe à S. Doct. 4. contr. gent. c. 18. *Quia amatum in voluntate existit, ut inclinans, & quodammodo impellens intrinsecus amantem in ipsam rem amatam, impulsus autem rer vivens ab interiori ad spiritum pertinet: convenit DEO per modum amoris procedenti, ut spiritus dicatur.* Ad dicitur ly *Sanctus*, ita, ut vox utraque in virtute unius termini incomplexi sit accipienda. Rationem hujus vocis iterum assignat S. D. in 1. Dist. 10. a. 4. *quòd sanctitas importet rectitudinem voluntatis, & consequenter processionem amoris congruè adjungitur, quæ est per voluntatem.*
2. Vocatur secundò *amor*, non formaliter, sic enim est actus amantis; non essentialiter, sic enim amor communis est toti Trinitati; sed notionaliter & terminativè, ut amor personalis, hoc est, terminus mutui amoris, seu impulsus ex illo amore procedens, & amantem cum amato jungens, quæ ex causâ etiâ nexus, & vinculum, quantum metaphoricè magis, nuncupatur.
3. *Donum* quoque Spiritus S. appellatur, tum quia primum amantis donum amor est: tum quia habet condiciones ad donum requisitas. Prima est, ut sit ejus, à quo donatur. Secunda ut sit gratuitum. Tertia, ut fiat creaturæ rationali. Est igitur Spiritus S. illius, à quo donatur, nempe Patris & Filii, non quidem per identitatem, quo modo Divina essentia est DEI, à quo Beatus donatur. Neque per possessionem domini, quo modo gratia, virtutes, &c. sunt dona DEI: sed per processionem & originem, quo modo Filius est Patris, & à Patre donatur, juxta illud Joan. 3. *Sic DEVS dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* Est etiâ ipsius donatio gratuita absque intuitu retributionis, & facta creaturæ rationali, ut per se patet. Licet ergo etiâ de Filio verissimè dicatur, quòd sit nobis datus, & donatus: nihilominus magis propriè Spiritui sancto nomen *Doni* tribuitur, eò quòd ex vi suæ originis, & characteristica proprietatis sit amor; amor autem est primum donum & ratio donandi alia.
4. Per appropriationem quoque Spiritus S. dicitur *bonitas*, quia bonitas objectum est voluntatis & amoris, ex quo Spiritus S. procedit. Vocatur *Paracletus, Consolator, Vnctio*, quia per hæc significantur opera amoris & amicitia. Dicitur *Dignus, & Virtus Altissimi*; quia nil impulsu amoris fortius, qui vincit omnia, unde eadem virtus in die Pentecostes igne & vento valido designabatur.

§. II.

Processio ex utroque.

5. Quamvis Spiritus S. tertiam esse in Trinitate Personam cæteris consubstantialem contra Macedonium teneant Græci, pertinaciter tamen negant, eundem à Patre, Filioque procedere, & solum ipsius à Patre processionem admittunt, nisi duplici autoritate, sed hoc ipso tamen debili, quòd utraque autoritas tantum sit nega-

tiva. Prima est ex Joa. 15. ubi Christus dicit: *Cum autem venerit Paracletus, quem ego misero vobis a Patre, Spiritum Veritatis, qui à Patre procedit* Nullâ factâ mentione Filii. Altera est ex Symbolo Nicæno, in quo Patres Concilii expresso itidem nomine Filii, intererunt, qui à Patre procedit.

Contra hunc errorem stat Fidei Catholica Veritas definita in Concil. Lateranensi, & Florentino, Spiritus S. ab utroque, à Patre & Filio procedere. quod ipsum habetur in Symbolo S. Athanasii Græci Patris, *Spiritus sanctus a Patre & Filio, non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.* Fundamentum est prius ex Verbis Christi Jo. 16. *Ille me clarificabit: quia de me accipiet, & annuntiabit vobis. Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt. Propterea dicit: quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis.* Ubi respectu vicibus dicitur: *de meo accipiet.* Sed non potest accipere de suo, nisi per communicationem suæ essentia & scientia. Sicuti omnia, quæ habet Pater, sunt Filii, ratione communicata essentia.

Secundò ex eisdem Verbis Jo. 14. & 16. ubi Christus mittit Spiritum S. *mittere*, sed nullam Personam mittit ab alia, nisi à qua procedit, de quo infra.

Tertiò ex Verbis Apostoli, qui Rom. 8. & Gal. 4. Spiritum S. vocat *Spiritum Christi, Spiritum Filii DEI.* Sed Spiritus S. non aliter potest dici Spiritus Christi, nisi ratione originis; hinc & Christus ratione originis Patris esse dicitur.

Quartò ex Joa. 20. ubi Christus insillando in discipulos dixit: *Accipite Spiritum S. cujus actione significabat, quia (ut loquitur S. Anselmus de proc. Spiritus S. c. 10.) de ejusdem Personæ secreto procedebat ille Spiritus, quem dabat, de cujus occulto Spiritus ille procedebat, quem visibilabat.*

Quintò ex ratione fundamentum est: omnis Filio communicatur à Patre, in quibus Patres & Filii nullam dicunt oppositionem relativam, idque requirit Divina simplicitas, & infinita actualitas: atqui in virtute spirativa Pater & Filius nullam dicunt relativam oppositionem: ergo virtus spirativa Filio communicatur à Patre.

Sextò tandem ex absurdo. Si Spiritus S. non procederet à Filio, non distingueretur ab illo: sed consequens est hæreticum, nec ab ipso Græcis conceditur: ergo etiam falsum est ante cedens. Ex quibus fundamentis Latina Ecclesia ad iterum deturdam Græcorum Schisma, in Symbolo Nicæno addidit ly *Filioque*, & voluit deinceps legi, qui à Patre, Filioque procedit.

Debilis contrarij fundamenti patet tum ex autoritatibus relatis; tum ex pluribus instantiis, quas contra Græcos cit. S. Anselmus coarctat. c. 18. & 19. Nam Christus Matth. 10. ad Petrum dixit: *caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, nullâ sui, vel Spiritus S. factâ mentione: & tamen, Nonne ipse Filius & Spiritus Sanctus intelligendus est revelasse cum Patre.* Jo. 16. dixit: *Qui videt me, videt & Patrem.* An ergo quia Spiritum S. videri tacuit, etiam negavit? quod ipsum habetur Joa. 17. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Verum DEVM, & quem misisti Jesum Christum.* Nec tamen utique ab illa

illa visione Spiritus S. est separandus. Ex quo patet levissimum esse hoc argumentum ab authoritate negativa (quanquam ne negativa quidem; cum alii locis processio Spiritus S. à Filio clare demonstratur) petitur: Cui sufficienter occurrit illa Regula Juris in 6. *Is, qui tacet, non fatetur: sed nec utique negare videtur.*

§. III.

Spiritus S. distinctio à Filio in processione fundatur.

Tamet si prædicta apud Catholicos rata & certa sint, de sexta tamen probatione controversiam movet Scotista, an hæc ratio validè probet intentum, quòd si Spiritus S. non procederet à Filio, non distingueretur ab illo? Unde pro veritate majoris examinanda tanquam lydiu[m] lapidem applicant hypothesin impossibilem, si nimirum per impossibile Spiritus S. à Patre solo, non autem Filio procederet, utrùm sub illa hypothesi adhuc posset esse distinctus à Filio? Et concludunt affirmativè, adeoque judicant, ad aequatum fundamentum distinctionis inter Filium & Spiritum S. non esse processionem & oppositionem relativam secundum originem inter utramque Personam; sed quòd Filius generatione, Spiritus S. sit spiratione productus.

In confirmationem suæ doctrinæ adducunt primò authoritatem S. Anselmi cit. l. de proc. Spirit. S. c. 1. dicentis: *habent utique à Patre esse Filius, et Spiritus S. sed diversimodè, quia alter nascendo, alter producendo, ut alii per hoc sint ad invicem. Nam si per aliud non essent plures, Filius & Spiritus S. per hoc solum essent diversi.* Ergo tametsi per impossibile Spiritus S. à Filio non procederet, adhuc tamen esset diversus à Filio, quia alio modo à Patre haberet esse, quàm Filius. Unde

11. Probatur secundo. Datà hæc hypothesi impossibili, quòd Spiritus S. à Filio non procederet, haberet suum formale constitutivum: ergo & distinctivum ab omni alio. Antecedens probatur. Constitutivum Filii est filiatio; sed hanc haberet Filius, etiam si Spiritus S. ab ipso non procederet: ergo.

Tertio. Ita se habet Spiritus S. ad Filium; sicut ad Patrem, sed si per impossibile à solo Filio, non autem à Patre procederet, adhuc maneret distinctus à Patre: ergo quamvis per impossibile à solo Patre, non autem à Filio procederet, adhuc tamen posset manere distinctus à Filio.

Quarto. Termini per actiones totales & adæquate distinctas producti, sunt realiter distincti, sed tametsi Spiritus S. à Filio non procederet, esset productus per processionem totaliter distinctam à processione Filii, nempe per spirationem, cum Filius producat per generationem: ergo adhuc haberet realiter distinctus à Filio.

Quinto. Implicat terminum integrè bis esse productum. Sed in priori ad spirationem, quo Filius generatur, jam est productus: ergo implicat eundem pro posteriori originis per spirationem denovo produci, & consequenter terminus spirationis activæ debet esse realiter distinctus à Filio.

12. Quamvis subtilia sint hæc argumenta, communis tamen Theologorum extra Scholam Scoti cum

D. Th. q. 36. a. 2. contrarium tenet, & concludit, in illa hypothesi impossibili, Spiritum S. non posse realiter esse distinctum à Filio. Estque conformior Patribus & Conciliis. Nam in Concil. Tolet. de Spiritu S. dicitur: *Qui in Sancta prænotatur Trinitate tertia Persona esse, pro eo, quòd à Patre Filioque condonatur, hæc est, est donum ab utroque procedens. Idem quoque Tolet. 2. in profess. fid. de Divinis Personis loquens: Hoc solum, inquit, numerum insinuat, quòd ad invicem sunt. Et in Florent. Sess. 18. Joannes Theologus: *Sola relatio, apud omnes tam Græcos, quam Latinos Doctores Divinam processionem Personas multiplicat.* Unde est receptissimum axioma Theologorum, dicentium: *omnia in Divinis unum esse, ubi non obviat relationis oppositio, fundatum in simplicitate & actualitate Divina, quæ nullam patitur in absolutis realem distinctionem, veluti ex alibi dictis suppono.* Ex quibus omnibus facilè subsumentur: sed ubi non est processio, ibi nulla est in Divinis relativa oppositio: ergo si nulla est processio Spiritus S. non procedit à Filio; neque realiter distinguitur ab illo.*

Accedat Authoritas D. Anselmi sæpe citato l. de proc. c. 6. dicentis. *Est quoque pater, cum (Spiritum Sanctum) per processionem habere de Patre, & per hoc aliud esse à Patre: sicut Filius non per aliud est à Patre alius, quam per hoc, quia de illo existit.* Ubi vides, quòd ex S. P. mente per hoc, & Filius & Spiritus S. sit alius, hoc est distinctus à Patre, quia de Patre existit, hoc est, ab illo procedit: ergo similiter ratio, cur Spiritus S. sit alius, hoc est distinctus à Filio, non est alia, quàm quia de Filio existit, hoc est, à Filio procedit.

Nec enervant vim argumenti Scotistæ, cum dicunt, ad salvandam distinctionem in Divinis sufficere relationes disparatas (hoc est, non quidem propter mutuum respectum oppositas, ad diversos tamen terminos comparatas) quales forent filiatio & passiva spiratio, quæ licet sibi mutuo secundum originem non essent oppositæ, tamen propter diversitatem terminorum essent disparatæ.

Contra quam responsonem est, quòd infinita unitas & simplicitas actus puri exigit omnium earum formarum identitatem, è quarum identitate nulla sequitur contradictio: sed nulla sequitur contradictio, si relationes disparatæ inter se identificentur: an non enim relatio Patris, ac Spiratoris sunt disparatæ, & tamen identificatæ? An non formæ absolutæ magis sunt disparatæ à relativis, cum toto genere differant, quàm una relativa forma ab altera? & tamen certum est absoluta in Divinis identificari cum relativis. Similiter intellectus, & voluntas, processio intellectus & voluntatis, dictio & spiratio sunt formæ disparatæ, & tamen identificantur. Igitur si tollas à Filiatione oppositionem relativam spirationis activæ cum spiratione passiva Spiritus S. (quam solum seu distinctivam radicem in Divinis Concilia agnoscent) habebis Filiationem identificatam cum spiratione passiva, & non nisi virtualiter distinctam.

Supereft, ut authoritatibus & rationibus sub-
 14. tilis Doctoris fatisfiat. Ad 1. ergo, hoc est,
 authoritatem Divi Anselmi refpondet S. D. q. 10.
 d. pot. a. 5. hæc Verba non ab ipfo afferivè, fed
 difputativè & permiffivè ex Græcorum fententia
 fuiffe prolata. Eftque veriffima expositio, cum
 toto illo capite S. P. occupetur in referenda Græ-
 corum mente de proceffione Spiritûs Sancti. Re-
 fpondenti potest fecundò cum Vekeno, eum loqui
 de diverfitate radicali & caulali, non verò forma-
 li. Sanè mens S. Doctoris ex Verbis fupr. n. 3.
 relatis patet, quibus apertè in hoc proceffionem
 Spiritûs S. à Patre cum proceffione Filii ab eodem
 comparat, quòd non per aliud est *alius à Patre*,
quam quia de illo exiftit: ergo hoc ipfum fentit
 de alietate Spiritûs S. à Patre & Filio.

15. Ad fecundum nego antecedens. Ad cujus
 probationem diftinguo majorem. Filiatio est
 conftitutum Filii, ut fimul est radicaliter fpiratio,
 atque ita mediatè oppofita fpirationi paffivæ
 concedo, fecùs, nego majorem: fed hanc habe-
 ret Filius, ut fimul effer radicalis fpiratio, nego,
 ut fimpliter filiatio est, concedo minorem & nego
 confequentiam.

Ad tertium Refpondeo. quamvis de facto ita
 fe habeat Spiritus S. ad Filium, ficuti ad Patrem,
 quia de facto utrumque refpicit ut unum fpiratio-
 nem, fub data tamen hypothefi impoffibili, quòd
 non procederet à Patre, nego majorem, & parita-
 tem, quia licèt Spiritus S. non procederet imme-
 diatè à Patre, ex hoc folo tamen, quòd proce-
 deret à Filio, qui est productus à Patre, etiam me-
 diatè procederet à Patre, eique proinde mediatè
 opponeretur. At verò fi non procederet à Filio,
 eidem nec mediatè nec immediatè opponeretur.

Ad 4. Refpondeo. diftinguendo majorem.
 termini per actiones totales realiter diftinctas pro-
 ducti funt realiter diftincti, concedo, tantum forma-
 liter aut virtualiter diftinctas, nego. Sed Spi-
 ritus S. effer productus per actionem totaliter
 formaliter vel virtualiter diftinctam, concedo,
 realiter, nego minorem & confequentiam.

Ad quintum diftinguo majorem. Implicat
 eundem terminum bis realiter effer productum,
 concedo, virtualiter aut formaliter, hoc est, ut
 fecundum aliquam rationem uni, fecundum aliam
 diverfam rationem alteri productioni fit debitus,
 nego. Et fic implicabit in illa hypothefi impoffi-
 bili, ut Filius per generationem productus, rur-
 fus realiter producat per fpirationem; non autem
 implicabit, ut unà reali, virtualiter tamen
 duplici proceffione productus, fub una ratione
 dicatur genitus, fub alia fpiratus.

§. IV.

*Sine per fe à duobus fuppoftis, an etiam
 à duobus principiis?*

16. **Q**uæftio ex duplex. *Prima.* Utrum Spiritus
 S. per fe quarto modo petat procedere à
 duabus Perfonis? *Altera.* An utraque Perfo-
 na Patris & Filii dicenda funt unum principium,
 vel duo principia Spiritûs Sancti? Ad primum
 quæftum Refponfo S. Doct. contra Scotum est
 affirmativa, quam q. 10, de pot. a. 2, ad 15. pro-

bar hæc ratione: Spiritus S. ex proprietate
 personali est amor mutus (terminativè) & necesse
 duorum, five est terminus amoris mutui, qui
 duo fe diligunt; fed hoc absque pluralitate fuppo-
 fitorum mutuo fe amantium effe non potest. ergo
 oportet, quòd à duobus fpiratur: Major probatur
 Spiritus S. per fe petit procedere ex amore per-
 fectiffimo; fed amor perfectiffimus effer amor am-
 citiæ mutus & reciprocus: *Amor quippe am-
 citiæ effer redamatio plurium redamantium in aliquo
 uno.* Ait idem S. Th. 1. 2. q. 37. a. 3.

Neque dicas. Etiamfi folus Pater fpiratur, ad-
 huc Spiritus S. effer terminus amoris mutui, quo
 fe Pater & Filius diligunt. Nam refpondet
 ter terminus amoris inadæquatè mutui, concedo;
 adæquatè mutui, nego: quia nempe in illa hypo-
 thefi amor in folo Patre effer principiativè, in Spi-
 ritu S. tantum objectivè, & terminativè, in Pa-
 trem fit adæquatè mutuus, in utroque debet effer
 principiativè.

Ratio ulterior effer. Spiritus S. ex proprie-
 tate personali petit effer diftinctus ab utroque; fed
 fi procederet ab utroque, non effer ab utroque di-
 ftinctus; ergo vi proprietatis personalis petit ab
 utroque procedere. minor conit ex §. præce-
 dente.

Objicies primò. Quando terminus virtutis
 adæquatam producendi invenit in uno (fuppofto),
 tunc per fe non appetit produci à duobus fuppo-
 ftis; fed virtus fpirativa adæquatè reperitur in Pa-
 tre: ergo Spiritus S. per fe non petit produci ab
 utraque Perfo-
 na.

Refpondeo diftinguendo majorem, quando in-
 venit virtutem adæquatam cum omni conditione,
 quæ à termino exigitur, concedo, fecùs, nego.
 Sed in Patre effer adæquata Virtus fpirandi, quan-
 tum ad id, quod virtus fpirandi dicit in rebus,
 concedo, quantum ad omnem conditionem rela-
 tivam importatam in obliquo, quæ à termino ne-
 ceffariò exigitur, nego. *Quæ effer ergo omnia
 conditio? Duplex, inquam, relatio.* Nam quia
 Spiritus S. fpiratur ut nexus & amor unitivus du-
 rum, neceffariò exigit, ut virtus fpirandi con-
 tet duas relationes duorum diftinctorum fuppo-
 fitorum conftitutivas. An ergo Patri deerit ali-
 quæ conditio ad fpirandum? relativa, concedo, (de
 hoc nihil decedit perfectionis) absoluta, nego.

Dices. Ratio mutui & reciproci nihil po-
 teftionis fuperaddit amori, fed ad fummum rela-
 tionem, vel realem, vel rationis: non ergo necesse
 fe effer, ut Spiritus S. ex mutuo amore procedat.
 Refpondeo. Non addere formaliter & entita-
 tivè; bene autem arguitivè; quia exinde arguen-
 tur defectus perfectiffimæ amicitie; ficut ex de-
 fectu generationis argueretur defectus infinitæ in-
 cunditatis.

Objicies fecundò. Non minùs adæquata virtus
 fpirandi convenit Patri ratione voluntatis,
 quam cuilibet Perfo-
 nae convenit virtus creativa
 ratione omnipotentie; fed quia virtus creativa
 Perfonis convenit ratione omnipotentie, plu-
 ritas Perfonarum ad creationem fe habet per acci-
 dens: ergo etiam dualitas Perfonarum ad proceffio-
 nem Spiritûs S. fe habet per acci-
 dens, quia virtus
 fpirandi competit Patri ratione voluntatis.

Respondeo negando paritatem majoris & cau-
salem minoris, quia ratio adaequata, cur ad pro-
ductionem creaturarum Trinitas Personarum se
habeat per accidens, est, quia virtus adaequata
creandi DEO convenit etiam secundum omnem
conditionem importatam in obliquo, praecisa ra-
tione Trinitatis: Atqui adaequata virtus spirandi
secundum omnem conditionem importatam in
obliquo non convenit soli Patri praecisa ratione
filiationis, ut dictum.

Dices. Si per impossibile non esset, vel non
spiraret Filius in Divinis, adhuc posset à Patre
spirari Spiritus S. ergo spiratio Filii non est ipsi
per se.

Respondeo, in illa hypothese personam spiran-
tam non fore eisdem rationis, & perfectionis cum
Spiritu sancto, quia non esset terminus reciproci
amoris.

19. Ad alterum quaesitum Respondeo, utramque
Personam non esse nisi unum principium, qua de
causa (ut supra ex S. Doct. insinuat) licet pos-
sint dici duo spirantes, non tamen duo spiratores,

sed unus spirator dicitur. Habetur in C. *fidei, d.
sum. Trinit. & Fidei Catholica in 6.*

Ratio est primò, In iis omnibus Pater & Ver-
bum sunt unum, in quibus relativè non oppo-
nuntur: sed in virtute spirandi & principiandi
non opponuntur: ergo in ratione principii &
spiratoris sunt unum.

Secundò. Nomina substantiva non multipli-
cantur, nisi formale significatum multiplicari pos-
sit, ut dictum; sed non potest forma significata
per ly principium multiplicari in Patre & Filio, ut
patet: ergo neque principium de utroque plura-
liter dici potest.

Si petas: pro quo supponat ly principium, si de
utraque Persona simul, vel de qualibet seorsim di-
citur? Respondeo. Si praedicatur de utraque,
V. G. *Pater & Verbum sunt spirator, & principium
Spiritus S.* supponere pro utroque copulativè &
collectivè. Si de qualibet Persona seorsim, sup-
ponere pro subsistente in virtute spirativa utri-
que Personae communi.

ARTICULUS III.

De missione Divinarum Personarum.

SUMMARI A.

1. Exponitur & asseritur missio Divinarum Per-
sonarum.
2. Dividitur in visibilem & invisibilem.
3. Invisibilis fit per gratiam & charitatem.
4. Non omnis missio supponit productionem ejus,
qui mittitur: nec est adaequata temporalis.
5. Qualis sit missio Christi in Eucharistia?
6. Pater non mittitur, nec Spiritus S. mittit.
7. Personae non mittuntur per dona naturalia.
8. Neque per gratias gratis datas, gratias actua-
les, vel habitus vel actus informes.
9. Missio fit etiam per augmentum gratiae.
10. Persona missa fit praesens in esse cogito, per cog-
nitionem experimentalem.

§. I.

Quid & quotuplex sit missio?

1. Loquimur de missione passivè accepta, quo
modo significat egressionem ab aliquo cum
destinatione ad certum effectum obtinendum, vel
locum de novo occupandum, & potest tripliciter
fieri. Primò per imperium, quo modo legatus à
Principe, servus à domino mittitur. Secundò
per consilium, quomodo aeger à medico ad ther-
mas mittitur. Tertiò per originem, quomodo
radius à sole, flos & fructus ab arbore mittitur,
aut magis emittitur.

Mitti aliquos Personas, & quidem utramque
Personam, Filii & Spiritus sancti, fides docet Jo. 8.
Ego ex Patre procedo, & veni: neque enim à me
ipso veni, sed ille me misit. ad Galat. 4. Misit Deus
Filium suum, factum ex muliere, &c. Joa. 14.
Paracletus autem Spiritus S. quem mittet Pater in
nominis meo. Joa. 15. Paracletus, quem ego mittam

vobis, &c. Ceterum missio rectè definitur: quòd
sit processio originis à mittente cum connotatione
novi effectus temporalis. Duplex quippe habitu-
do (ut advertit S. D. hic q. 43. a. 1.) invenitur in
missione, una ad mittentem, & altera ad termi-
num, ad quem mittitur. Habituado ad mitten-
tem in Divinis alia esse non potest, quàm originis,
cum aliae habitudines imperfectionem involvant,
ideòque S. Cyrillus in citata verba Jo. 8. *Filius,*
inquit, *mittitur à Patre, ut Verbum à mente, splen-
dor à sole.* Quia verò sola processio ad missio-
nem non sufficit, sed simul requiritur nova habi-
tudo ad terminum, veluti patet in creata missione;
ideòque missio Divinae Personae simul connotat ef-
fectum aliquem creatum, cum ex parte ipsius
Personae missae nova habitudo esse non possit.

Ratione hujus effectus à Persona procedente
connotari dividitur missio in visibilem & invisibi-
lem, quia nempe à Persona procedente aliquando
visibilis, aliquando invisibilis effectus connotatur.
Visibilis missio Filii fuit per Incarnationis benefi-
cium, de qua Apostolus Gal. 4. *Cum ergo venit
plenitudo temporis, misit DEUS Filium suum na-
tum ex muliere, &c.* Visibilis missio Spiritus S.
fuit, cum primò in specie columbae descendit su-
per Christum baptizatum. Matth. 3. Secundò
cum in transfiguratione Christi in nube lucida
apparuit, ita enim in officio Festi agnoscit S. Ec-
clesia & D. Augustinus Epist. 102. ad Euod. *Nu-
bes illa lucida, qua in monte operuit cum tribus Di-
scipulis Salvatorem, Spiritum S. demonstravit.*
Tertiò cum in vento vehementi & igneis linguis
super Discipulos venit in die Pentecostes, ut ha-
betur act. 2.

Missio invisibilis Divinarum Personarum non
fit, nisi per gratiam justificantem & charitatem,
Tunc

Tunc enim Persona Divina mittitur in animam rationalem, quando novo modo incipit existere in anima rationali, sed hoc fit per sanctificationem animæ, seu per gratiam & charitatem. Unde D. Augustinus l. 3. de Trin. c. 4. *Spiritus S. procedit temporaliter ad sanctificandam creaturam.* Et S. D. q. 43. a. 3. ad 1. *Per donum grat. & gratum facientis perficitur creatura rationalis ad hoc, quod liberè non solum creato dono utatur, sed & Divinam Personam fruatur, & ideo missio invisibilis fit secundum donum gratæ gratum facientis, & tamen ipsa Persona datur.*

4. Dices primò. Quod mittitur, non produci-
tur, sed productum supponitur, ut ad certam
functionem deputetur: ergo Divinarum persona-
rum missio in earum origine & processione non
rectè constituitur. Adde quòd origo sit æterna,
missio verò sit temporalis.

Respondeo majorem esse veram in aliqua mis-
sione, non in omni; & ideo missio in genere non
exigit, ut Persona missa producat, nec tamen
productionem excludit, unde quòd aliqua missio
supponat, alia verò includat productionem &
originem, non pertinet ad communem & generi-
cam, sed ad particularem & specificam rationem
missionis. Ad confirmationem distinguo alterum
membrum, missio in adæquatè sumpta, prout
importat innovationem temporaneam creaturæ,
est temporalis, concedo, adæquatè, & secundum
omnem rationem includam, sic nego.

5. Dices secundò. In consecratione Eucharistie
mittitur Persona Filii, ut ibi novo modo existat,
sed hæc neque est missio visibilis, neque invisibi-
lis: ergo divisio missionis in visibilem & invisibi-
lem non est adæquata. Minor probatur: Non
est visibilis; quia Christus ibidem invisibiliter exi-
stit: non invisibilis, quia ista fit per productio-
nem gratiæ sanctificantis, quæ tunc temporis
non fit.

Respondeo, Hanc missionem esse invisibilem
reductivè, nam Christus in Sacramento Altaris
mittitur, ut manducatione sui sacri corporis
producat gratiam nutritivam in animabus Fide-
lium.

§. II.

Corollaria ex dictis.

6. Colliges primò. Neque Patrem æternum mit-
ti, neque Spiritum S. mittere. Ille non mit-
titur, quia à nulla Persona procedit. Unde D. Au-
gustinus l. contr. Arian. c. 6. *Solus Pater legitur
non missus, quia solus non habet Authorem, de quo
fit genitus, vel à quo procedat.* Ille non mittit,
quia nullius est Personæ principium.

Colliges secundò. Personas Divinas non
mitti per communicationem effectuum nature
suum, quia per illa Divinæ Persona novo & spe-
ciali modo non habitant in nobis, neque illorum
productio Divinis Personis, sed DEO quæ uni
tribuitur.

Colliges tertio. Ad invisibilem missionem
non sufficere gratias datas, neque habitus in-
formes fidei & spei, neque actualis gratiæ auxilia,
quia secum compatiuntur peccatum mortale, quò
impeditur specialis præsentia & habitatio DEI in
anima hominis, de qua Joa. 14. *Si quis diligit me,
diligitur à Patre meo, & ad eum veniemus, &
mansionem apud eum faciemus.*

Dixi: non sufficere: nam ut perfectior sit mis-
sio, fervere poterunt gratiæ datas, si gratiæ
gratum facientis comitatum augeant. nam ut in-
quit S. D. cit. q. 43. a. 3. *Operatio miraculorum
est manifestativa gratiæ gratum facientis, sicut &
donum prophetia, & qualibet gratia gratis data.*
Rursus dici potest, quòd per auxilia gratiæ hæc
actus supernaturales informes, qui sunt impedi-
mentum Spiritus S. nondum quidem inhabitantis, necesse
tamen, Trid. Sess. 14. c. 4. missio fiat initiatio,
in quantum ab istis motibus initium sumit nulli
justificatio, ac remorè saltem Spiritus S. habitatio
comparatur in nobis.

Colliges quartò. Missionem etiam fieri per
augmentum gratiæ, quòd mediantibus ferventibus
charitatis actibus in nobis produciatur, prout ag-
noscit S. D. loc. cit. a. 6. ad 2. *Dicendum, quòd
etiam secundum profectum virtutis, aut augmen-
tum gratiæ fit missio invisibilis, ut cum aliquis ex
fervore charitatis exponit se martyrio, aut den-
nunciat his, quæ possidet &c.*

Colliges quintò. Cùm DEUS dicitur præsentem
fieri per gratiam in iustis tanquam obiectum ope-
rum & amatum, ut sapius meminit D. Tho. nec
cognitionem intelligi notitiam experimentalem,
ita excitantem ad Divinum amorem, ut DEUS
in se præsentialiter operantem quasi experiant.
Unde S. D. hic a. 5. ad 2. *Non secundum quòd
bet perfectionem intellectus mittitur Filius, sed
secundum talem instructionem intellectus, quæ pro-
rumpat in effectum amoris, ut dicitur Jo. 6. Omnis
qui audit à Patre, & didicit, venit ad me. Et
in Psal. in meditatione mea exardescet ignis. Et
ideo signanter dicit Augustinus: quòd Filius mitti-
tur, cùm à quoquam cognoscitur atque percipitur.
Perceptio autem experimentalem quandam notitiam
significat, & hæc propriè dicitur sapientia, h. e. se-
pida scientia.*

Et hæc præsentis laboriosi Tractatûs finis esto ad Laudem & Gloriam DEI
unius & Trini, qui est Benedictus in sæcula.